

Rekonstrukce věží Malostranské radnice

Obhajoba ex offio

Kateřina BEČKOVÁ

V průběhu jara roku 2007, kdy stavební práce na obnově budovy Malostranské radnice na stejnojmenném náměstí na Malé Straně v Praze 1 již pokročily a od teoretického mudrování bylo třeba směřovat k jasnému rozhodnutí, zda věže vztýčit, či nikoliv, se rozpoutala na webovém diskusním fóru Národního památkového ústavu k tomuto tématu intenzivní debata. Odhodlaní odpůrci záměru svou razantní argumentací nasadili jeho potenciálním zastáncům v lepším případě šaškovskou korunu, v horším nálepkou obecního prostáčka, který nechápe pravidla současné památkové péče včetně mezinárodních závazků České republiky. Doprovodnou akcí internetové diskuse pak bylo hledání viníka, onoho nešťastníka, který nehoráznou myšlenku investorovi stavby, tedy městské části Praha 1, vnukl. V případě, že by tento politováníhodný tvor byl památkářem z NPÚ, o čemž se hojně spekulovalo, hrozila mu bezmála klatba. Nedivím se, že v tomto kontextu se někteří dříve srdatí příznivci obnovy věží odmlčeli. Důsledkem je však i to, že namísto excelentního advokáta nezbylo redakci Zpráv památkové péče než povolat obhájce ex offio.

Hypotéza

Většina odpůrců rekonstrukce věží Malostranské radnice uvádí jako korunní svědectví ve svůj prospěch základní tezi Benátské charty, a to že restaurování se zastavuje tam, kde začíná hypotéza. Kupodivu však i zastánci rekonstrukce věží jsou ctitelé Benátské charty a nemají pocit, že by se jí svým názorem zpronevěřovali. Jak se v tom vyznat?

Památková péče má smůlu či štěstí, jak se to vezme, že je vším možným, jen ne exaktní disciplínou. Z velké části je založena na subjektivismu hodnocení, ovlivněném mnoha faktory včetně emocí. Pracuje s výsledky umělecké práce, jejichž význam a dosah může vnímat, chápat a cítit kdokoli, ale ani nejdokonalejší měřicí přístroj si s ním neporadí. Chci říci, že redukovat předmět památkové péče na zacházení s technickými parametry stavby by bylo mylné. Základní tvarová podoba věží, objem trojvěží a kompozice průčelí s věžemi nejsou totiž hypotézou (domněnkou, předpokladem), ale doložitelnou skutečností. Z tohoto hlediska existující veduty zaniklé stavby poslouží dosta-

tečně průkazně. Hypotézou jsou, a nepochybně i zůstanou, o to se není třeba přít, některé technické detaily konstrukčního řešení, které bude úlohou projektanta s citem domyslet. Ty však zůstanou zcela pod rozlišovací schopností budoucího konzumenta dokončené stavby, odborníka i laika, občana, návštěvníka, turisty. Nepřesnosti a nejasnosti, dané absencí původních plánů či alespoň jednoznačného pozdějšího zaměření historické stavby, nejsou rozhodně tak zásadního charakteru, aby snižovaly rekonstrukci na úroveň hypotézy ve smyslu, v jakém je chápána a odmítána Benátskou chartou. Nepopírám však, že přísně racionálně myslící jedinci mohou exaktnosti rekonstrukce do posledního šroubku a milimetru přikládat větší význam než obnově vizuální myšlenky a jejího estetického účinku. Nemohu a ani jim nechci oponovat, jen spolu s obhájci rekonstrukce věží patřím k jiné kategorii obdivovatelů památek: nad šroubek ceníme ideu.

Původnost věží

Spor o původnost věží – tedy zda byly součástí původního projektu, nebo byly příležitostně dostavěny později, a to v intervalu až několika desetiletí – patří k nejkřehčovitějším momentům věcné stránky celého sporu. Skutečnost, že v první fázi po rychlé dostavbě budovy v letech 1617–1619 dosud nebyly na průčelí věže vztýčeny a zastřešení bylo řešeno bez nich, doložily poznatky z nejnovejšího stavebně-historického průzkumu. Tento závěr je třeba s veškerou vážností respektovat. Co však dokládá? Rozhodně není důkazem o tom, že se s věžemi nepočítalo vůbec a že nebyly součástí původně zamýšlené kompozice průčelí. Lze jen usuzovat, že zadlužená obec, která si už v roce 1617 vyžádala u císaře podporu na stavbu a úpravu nové radnice,¹ musela nákladnou realizaci věží odložit.² Na věže bylo postupně nastřádáno, a to i z darů movitých občanů.³ Z pramenů vyplývá, že dříve než v roce 1628 stavba věží započata nebyla. Zároveň však nelze moment zahájení stavby příliš odsouvat, protože na známé panoramatické vedutě Václava Hollara z roku 1636 již věže částečně jsou. Výpověď tohoto ikonografického pramene nelze podceňovat ani přeceňovat, jak se na obou stranách sporu děje. Veduta zachycuje nad hmotou budovy střední velkou věž, i když

podivně vyšínutou vlevo od osy, a dobře patrná je i pravá krajní věž. Z toho vyplývá jediný závěr: věže byly v roce 1636 ve stavbě, nic více o jejich podobě, počtu či dokončení veduta při nejlepší vůli nevypráví. Mimochodem detail, který sledujeme, je z hlediska celku rozměrné veduty nepatrným a obsahově bezvýznamným bodem v řádu jednotek milimetrů.⁴

■ Poznámky

1 Řada mimořádně zajímavých poznatků čerpaných z archívního studia originálních pramenů je publikována v knize Cyril MERHOUT: *O Malé Straně*, Orbis, Praha 1956, kapitola Radnice. Přestože autor neuvádí odkazy, je známo, že byl v mládí zaměstnán jako kopista v městském archivu a důvěryhodnost jeho záznamů a citací je nesporná. Na s. 85 uvedeně knihy Merhout píše, že v roce 1617 se obrátil purkmistr k císaři s prosbou o příspěvek na stavbu radnice, neboť město a měšťanstvo bylo po vpádu Pasovských finančně a hospodářsky vyčerpáno. Císař podpořil stavbu radnice částkou 330 tolarů.

2 V téže knize C. Merhouta, cit. v pozn. 1, na s. 87 čteme: „Budova radnice v bělohorském období byla stavěna za nepříznivých finančních okolností. Když o nich rada i celá shromážděná obec jednala, byly předneseny výtky o stavbě radnice, jak patrně je ze záznamu písařova: ... *A nyní na rathausu stavení velký náklad jde. Protož žádají, aby zbytečnosti při témž stavení zanecháno bylo.*“

3 Tamtéž, s. 88.

4 Hollarova kresba je známa ve třech provedeních: a) lept, vydán v roce 1650 ve Frankfurtu nad Mohanem, rytcem byl sám autor předlohy, rozměr celého panoramatu složeného ze tří částí je 278 x 1118 mm. Lept je v originálním otisku obsažen ve všech významných pražských veřejných sbírkách; b) studie střední části panoramatu, kresba z roku 1636, École des Beaux-Arts, Collection Masson, Paříž; c) kolorovaná perokresba z roku 1636, oproti leptu rozměrem čtvrtinová, Grafická sbírka Národní galerie v Praze. Originální předloha k leptu se nezachovala. Všechna tři vyobrazení jsou v námi sledovaném detailu totožná. V dochované kresebné a grafické produkci Václava Hollara jiné vyobrazení zachycující hmotu Malostranské radnice není známo. Informace byly čerpany z těchto zdrojů: Vladimír DENKSTEIN: *Václav Hollar. Kresby*, Odeon, Praha 1978; Jiří LUKAS, Markéta LAZAROVÁ: *Praha. Obraz města v 16. a 17. století. Soupis grafických pohledů*, Schola ludus – Pragensia, Argo, Praha 2002.

1

Obr. 1. Panorama Prahy, detail Malostranské radnice. Předloha: Václav Hollar, 1636, ryl: autor předlohy, vydal: Mattheus Merian ve Frankfurtu nad Mohanem 1650. Detail byl skenován z originálu leptu ve sbírce grafiky Muzea hlavního města Prahy, inv. č. 1.

Pokud odpůrci rekonstrukce věží podrobným rozbořem vypořádávali slohový posun mezi pozdně renesančním tvaroslovím hlavního průčelí radnice a věžemi, které považují spíše za raně barokní, domnívám se, že slyší trávu růst, nebo si to alespoň přejí. Ale i kdyby zde slohový vývojový zlom byl tak nepřehlédnutelný, co to znamená pro náš spor? Na to nedokážu přijít! Kompozice průčelí radnice s věžemi, jak je známa z vedut, nevykazuje žádnou slohovou či estetickou disharmonii, která by rekonstrukci bránila. Rovněž tak věcné konstatování, že mezi dokončením stavby průčelí a zahájením stavby věží uplynul interval přibližně jednoho desetiletí, není důvodem k rezignaci na rekonstrukci a tím méně spekulace, zda věže už obsahoval původní projekt dosud nedoloženého autora průčelí, či byly tímto, případně jiným tvůrcem vyprojektovány dodatečně. Kolik velkých staveb v Praze vznikalo v dílčích fázích, v delších časových intervalech a vyšlo z tvůrčí dílny více autorů,

a přesto tvoří harmonický celek hodný nejvyšší ochrany a v extrémním případě i obnovy?

Nebezpečí precedentu

Jednou z námitek odpůrců rekonstrukce, jež nelze bagatelizovat, je nebezpečí precedentu, které navíc od okamžiku platnosti současného stavebního zákona vzrostlo. Přesto se domnívám, že jde o problém spíše teoretický. Aby rekonstrukce věží mohla být považována vůči jinému stavebnímu záměru za nepochybnitelný precedent, musel by mít srovnatelné významové parametry. I když nelze vyloučit, že se takový záměr najde, považuji riziko plynoucí z této námítky za spíše nízké.

Tři výše uvedené argumenty nazvané zjednodušeně hypotéza, původnost věží a nebezpečí precedentu jsou jediné z arzenálu odpůrců rekonstrukce, které mají, dle mého názoru, racionální a věcný základ. Následující argumenty jsou založeny už jen na demagogických tvrzeních a čisté dojmologii.

Císařská orlice – porobená Praha

Lumír Tejmar ve svém diskusním příspěvku na fóru NPÚ napsal tato znepokojivá slova: „Co totiž SÚRPMO Praha v červenci 1965 doporučilo k rekonstrukci... není renesanční fáze, nýbrž nejspíše

zásadní barokní (asi ještě s pozdějšími úpravami) přestavba a nástavba. Její – patrně ryze ideologický – důvod lze spatřovat právě v době normalizace po třicetileté válce, kdy se mohlo jevit jako nezbytné změnit dosavadní renesanční podobu radnice, která tehdy mohla představovat odlišnou – například protihabsburskou a protestantskou – ideologii.“⁵

Pokud tomu dobře rozumím, je zde naznačeno, že snaha obnovit „normalizační“ barokní věže, které byly nad Malostranskou radnicí vztyčeny podle autora citátu zřejmě jako výraz pokoření neposlušné protestantské Prahy, je eticky pochybná, a měli bychom se za ni nejspíš stydět. Kromě toho, že historie stavby radnice, vztah města Malé Strany k panovníkovi a dobové ideologické realie vůbec jsou mnohem složitější, než je L. Tejmar po svém a zřejmě bez hlubší znalosti faktografie interpretuje, nelze z této roviny sporu vyvozovat nic racionálního. V každém případě platí, že uměleckou a estetickou kvalitou architektury nelze posuzovat ideologickým kádrováním, proto není ani třeba uvedený argument, který se v dalších modifikacích například s poukazem na císařskou orlici zaznamenanou vedutami na vrcholu střední věže objevuje v rétorice i dalších odpůrců rekonstrukce,⁶ jakkoliv vyvracet a hledat násilně jako protiváhu nějaké disidentské příběhy malostranských radních z období „temna“.⁷ Tento argument je zkrátka irelevantní, lidově řečeno mimo mísu.

■ Poznámky

5 Lumír TEJMAR: *Co lze očekávat od památkové dílny k malostranské radnici*, příspěvek do diskusního fóra Národního památkového ústavu, rubrika Národní památkový ústav obecně, 30. 4. 2007, www.npu.cz; v textu je narážka na text tzv. pasportu SÚRPMO k domu čp. 35, který byl zpracován pod vedením dr. D. Libala v roce 1965 a v kapitole Směrnice pro asanaci a rekonstrukci jednoznačně rehabilitaci věžového průčelí radnice doporučil.

6 David OTÁHAL: *K některým nepřesnostem v záznamu z odborné dílny k obnově věží*, příspěvek do diskusního fóra Národního památkového ústavu, rubrika Národní památkový ústav obecně, 21. 5. 2007, www.npu.cz.

7 „Po bitvě bělohorské ukryli evangeličtí radní ve sklípku ve zdech radnice vzácnou knihovnu, kterou Václav Vřesovický z Vřesovic obci odkázal roku 1583, a proslulý malostranský kancionál z roku 1572...“. Cyril MERHOUT, cit. v pozn. 1, s. 91.

Proč? Uvedte důvod!

Do kategorie demagogií bych ráda zařadila i striktní požadavek odpůrců rekonstrukce věží, aby byl jasně deklarován její smysl, účel, idea, neboť teprve nezpochybnitelná a všeobecně uznaná oprávněnost důvodu rekonstrukce může otevřít cestu k realizaci. Existuje výčet legitimních důvodů, v jejichž okruhu i nejjednodušší odpůrci rekonstrukcí zaniklých památek připouštějí v rámci památkové péče možnost realizace takového záměru,⁸ ale prakticky žádný z nich nelze ani s přimhouřenými očima na Malostranskou radnici naroubovat. Nejde o památku zaniklou živelnou katastrofou, havárií či válečnými událostmi, nelze ani tvrdit, že by si obnovu věží vyžádal veřejný zájem, že by současný stav radnice byl hrubou památkovou závadou nutně žádající nápravu nebo že by si snad rekonstrukci věží vynucovala funkční potřeba objektu.

Ano, je třeba přiznat, že do žádné kategorie z takto stanovených radnice nepasuje. Takže odpůrci v tomto bodě vítězí? Neradujte se předčasně. Stejně tak jako výjimka potvrzuje pravidlo a počet planet obíhajících kolem Slunce stále nelze považovat za ukončený, ani výčet obvyklých a legitimních důvodů rekonstrukce nemusí být vyčerpávající a neměnný, zvláště proto, že jej zpravidla sestavovali a vymýšleli ideoví oponenti veškerých rekonstrukcí, kteří z podstaty svého názoru připouštějí obnovu zaniklé památky jen ze zcela extrémních důvodů, a pro její realizaci, kterou si ovšem ve skutečnosti vůbec nepřejí, proto nastavují nejpřísnější, až nesplnitelná kritéria.

Přesto se domnívám, že z pozic památkové péče není třeba složitě vymýšlet a násilně formulovat žádnou novou, zvláštní kategorii přípustnosti. V našem případě jde o záměr stavby (ať je autorem nápadu kdokoliv), který investor předkládá k památkářskému posouzení. Že se toto posouzení zvrtno v názorový spor dvou protichůdně argumentujících stran, je nám všem dobře známo, vždyť o tom je nakonec celý tento text a blok článků, kterého je součástí. Takže na otázku *proč ano?* odpovídám symetricky *proč ne?* a doporučuji: vracet se na začátek a čti znovu, neboli *da capo al fine*.

„Dojmologie“

Jako reprezentanty rétoricky účinné skupiny „dojmologických“ argumentů odpůrců věží uvedu tři nejčastější.

a) „Došlo k proměně funkce objektu, není to již radnice a nikdy už nebude.“⁹ To je argument s prominutím mladého člověka, který má přirozenou tendenci zaměňovat *nyní a navždy* či *není a nikdy nebude*. Netřeba jej poučovat, jak je tento pocit mylný, čas to udělá sám. Aniž bych chtěla tvrdit, že

se do zdí radnice někdy určitě vrátí úřadování městské samosprávy, i když ani to vyloučit nelze, budova postavená jako radnice radnicí historicky a typologicky zůstává, dokud bude stát. Stejně jako hrad hradem, zámek zámekem či maštal maštalí.

b) „Věže v podobě, v jaké mají být obnoveny, byly na radnici kratší dobu, než na ní nebyly.“¹⁰ Ano, přepočítejme to: mezi předpokládaným započítáním stavby věží a dnešní dobou uplynulo 379 let (2007 minus 1628). Věže existovaly, ať ve stavbě, v původní, či změnou zastřešení deformované podobě 198 let (1826 minus 1628); z toho v dokončené a neporušené podobě 103, respektive 129 let (1743, respektive 1769 minus 1640),¹¹ věže již neexistují 181 let (2007 minus 1826). Nechť si z těchto počtů každý vybere, co se mu hodí. Má však porovnávání daných časových úseků v našem případě jakoukoliv hodnotu? Morální? Věcnou? Estetickou? Je dílo Vítězslava Nezvala spíše hodno vydání než dílo Jiřího Wolkera, protože Nezval žil déle a víc toho napsal?

c) Oponenti dostavby věží se dušují, že jim věže na průčelí radnice nikdy nechyběly a nechybí. Věže již nejsou součástí kolektivní živé paměti, protože nežijí ani pamětníci, ani pamětníci pamětníků, a i proto, zdá se, se veřejnost k jejich možné obnově staví dosud docela lhostejně.¹² To vše je nepochybně pravda. Ale též naopak: obhájci dostavby se dušují, že jim věže na průčelí výrazně chybí, dokonce natolik, že radnici v dnešní podobě považují za architektonické torzo. Navíc záměr rekonstrukce trojvěží má podle jejich zkušenosti potenciál vyvolat intenzivní veřejný zájem, doprovázený pochopitelně jak nevybíravou kritikou, tak nadšením, a stát se vzhledem k svému významu celospolečensky sledovanou akcí.

Úvaha o pozadí sporu

Když pročítám a probírám na zmíněném diskusním fóru argumenty odpůrců rekonstrukce věží, které občas sklouznou k mírně hysterické dikci, tuším v nich jednoho společného jmenovatele, jenž je podle mne klíčem k hlubšímu pochopení vývoje a podoby celého střetu: nejde totiž jen o metodologický souboj mezi zastánci přísné konzervace na straně jedné a tolerantnějšího restaurátorského přístupu na straně druhé, jak se na první pohled zdá. Jde současně o proklamaci generačního názoru památkářů a dalších odborníků spolupracujících s památkovou péčí, kteří jsou spíše v první polovině svého produktivního věku (to však není bezvýhradnou podmínkou), ale především se cítí v zásadní opozici k názorovým východiskům současného vedení Národního památkového ústavu (generální ředitel,

hlavní konzervátor) a jejich ideových přátel z generace převážně dnešních šedesátníků, sedmdesátníků, pro kterou zkušenost s rekonstrukční praxí, zejména v rámci líbalovského SÚRPMO, zdaleka nebyla tabu. V rovině Národního památkového ústavu jde tudíž také tak trochu o rebelii mladší a dosud spíše nevyslyšené generace a jejího ideového okruhu. Aniž bych chtěla věcnou rovinu sporu o rekonstrukci věží marginalizovat, z tohoto úhlu pohledu má úlohu jen zástupného problému. Víím, že tento můj postřeh budou číst obě názorové strany s nelibostí, ale nemohu jinak, nad lok čistého vína není.

Poučení na závěr

Nelze již pochybovat o tom, kdo má v tomto sporu o rekonstrukci věží navrch. To se budete divit! Nikdo a zároveň všichni. Veškeré argumenty odpůrců a zastánců mohou být přebity stejně účinnými protiargumenty. Žádná legislativní norma není dost konkrétní, aby rekonstrukci bránila, i když podle všech možných ji lze zpochybnit.

Někdo ale přesto musí tento zápas vyhrát! Buď se věže postaví, nebo ne. Záleží jen na tom, jestli osoba, z jejíž rukou vzejde závazné rozhodnutí, patří k zastáncům, či odpůrcům věží, nebo kdo ji v klíčový okamžik ovlivní. Tolik slov, a přitom je vše tak prosté...

■ Poznámky

8 Na obdobné téma se uskutečnila 20.–21. 3. 2007 konference s názvem *Rekonstrukce nebo konzervace?* Pořadatel Studio Axis, spolupořadatel Národní památkový ústav, Praha, Masarykovy koleje. Ke konferenci byl vydán sborník příspěvků, v nichž jsou kritéria obnovitelnosti zaniklé památky v článkách několika autorů specifikována. Kritéria téhož se objevují i v závěrech z Diskusního panelu k zamýšlené rekonstrukci věží Malostranské radnice v Praze, který byl uspořádán v rámci 6. specializované konference stavebně-historického průzkumu ve dnech 5.–8. 6. 2007 v Litomyšli. Viz www.svornik.cz.

9 Viz pozn. 6.

10 Viz pozn. 6.

11 Dokončení věží hypoteticky předpokládám k roku 1640. Není známo, kdy bylo zastřešení střední věže sneseno a upraveno do jednoduchého jehlanu. Naposledy je kompletní trojvěží zaznamenáno na vedutě J. J. Dietzlera z roku 1743, Huberův plán z roku 1769 zase poprvé zobrazuje upravenou variantu.

12 Interpretováno z textu závěrů Diskusního panelu k zamýšlené rekonstrukci věží Malostranské radnice v Praze, který byl uspořádán v rámci 6. specializované konference stavebně-historického průzkumu ve dnech 5.–8. 6. 2007 v Litomyšli. Viz www.svornik.cz.

Malostranská radnice, tři věže a schizofrenie památkové péče (fiktivní rozhovor památkáře se sebou samým, otázky pokládal a sám si na ně odpovídal autor příspěvku)

Petr ŠTONCNER

Kam kráčí památková péče?

To dnes asi málokdo tuší.

Myslíte, že památková péče může být dnes pro obyčejné lidi srozumitelná a uchopitelná?

Památková péče přestala být uchopitelná již v době svého vzniku a tento rozpor se neustále prohlubuje. Jedná se o natolik mnohovrstevnatý obor, že přestal být v souvislosti s neustále se zvyšující specializací všech oborů lidské činnosti srozumitelný nejen pro lidi mimo tento obor, ale i pro samotné památkáře.

Dokážete alespoň říci, jestli směřuje spíše ke konzervativní ochraně památek, nebo k jejich pseudohistorické estetické adoraci?

To je kategorie historicky a vývojově proměnlivá. V minulosti se realizovala řada menších i větších rekonstrukčních prací, které vycházely ze snahy přiblížit a ukázat lidem, jak taková památka mohla kdysi vypadat. Zpočátku to byly rekonstrukce spíše ideální, později rekonstrukce vycházející ze zdánlivě skutečného stavu zaniklých částí památky na základě historických vyobrazení a starých plánů. I když asi z velké části nemůžeme pochybovat o dobrém úmyslu z pohledu dané doby, řada těchto rekonstrukcí dnes působí rozpačitým a neživým dojmem. Putovat časem nazpět zatím nemůžeme a ani oživovat mrtvolu neumíme. Proto se také s novým pohledem na hodnotu památek od těchto rekonstrukcí začalo pouštět. Památka začala být respektována v celém svém historickém vývoji, který jí něco dal a něco zase vzal. Předmětem ochrany a hranicí možného návratu se stal poslední hodnotný dochovaný stav. Ale jak ukazují některé příklady a náměty z poslední doby, rekonstrukční snahy u některých částí odborníků překvapivě stále ještě přezívají.

Myslíte tím také rekonstrukci věží na bývalé Malostranské radnici?

Záměr dostavby věží na Malostranské radnici je samozřejmě významné téma, které tento problém oživilo a postavilo proti sobě v názorech na dostavbu řadu odborníků.

V čem spatřujete hlavní předmět sporu?

Především v tom, zda máme právo dostavovat památky podle starých obrázků do stavu, který zanikl téměř před dvěma staletími, aniž by tu byla nějaká opravdu významná společenská objednávka. Navíc se ukazuje, že nástavba radnice je záležitostí až o něco mladší etapy. Moje odpověď proto zní: nemáme! Žijeme v jiné době, v jiném kontextu a v jiném vnímání hodnot. Svým architektonickým a výtvarným řešením měla řa-

da staveb i svůj symbolický význam. V dnešní době však již celé řadě těchto významových rovin většina z nás nerozumí a stavby se tak staly především věcí estetického prožitku podmíněného dobou, zkušenostmi a vzděláním. Nemám pocit, že by současný stav této budovy někomu vadil. Výjimkou je určitý okruh lidí, kteří to vnímají jinak. Ti jsou však podle reakcí v naprosté menšině. Bylo naznačeno, že je to možná i generační pohled na věc, kdy většinou mladší generace považuje tento nápad za zbytečný projev památkového estetismu. Mám pocit, že mladší generace chce věci řešit na základě pravidel, faktů a skutečné společenské potřeby. Nepřipouští princip dojmologie a znásilňování pravidel podle toho, jak se hodí, nebo nehodí v konkrétním případě. Navíc to vše řešíme v době, kdy stát není schopen přispět minimální částkou na záchranu řady cenných památek.

Zřejmě stále nedokážeme odolat starým kresbám a fotografiím a svůj sen o historické krajině chceme prožít v reálném čase a místě.

Souhlasím. Možná nás nudí ty malé ploché obrázky v knížkách a na fotografických papírech, kde nemůžeme nakouknout za roh, natož z druhé strany. Nemůžeme si před ně stoupnout a být ohromeni jejich skutečným měřítkem, půvabem a krásou. Bohužel dokonalá virtuální realita, která by tyto zážitky dokázala poskytnout, je zatím otázkou pouze filmového sci-fi. Ale věřím, že v příštím století se toho zájemci určitě dočkají. Prozatím si tedy musíme vystačit s počítačovou vizualizací a dostavbami.

Nepřipravujeme se rekonstrukcemi zaniklého stavu tak trochu o příběhy, jistý druh tajemna a prostor pro naši představivost ve snaze napravit nespravedlivou a temnou historii z pohledu naší spravedlivé a osvětlené současnosti?

Určitě ano. Ale to je věc složitější a záleží na vnímání a osobnosti každého z nás. A jak bylo řečeno, památková péče je živý a neustále se vyvíjející organismus, který vstřebává nejrůznější podněty. Je takovým zrcadlem své doby. Skoro to vypadá, jako by si starší generace uvědomovala poslední příležitost měnit osud dějin, zažít svůj nenaplněný sen z mládí a vstoupit do historie. Je přitom paradoxní, ale i zákonitě, že nenaslouchá hlasu generace mladší, která má s názorem svých předchůdců problém a vyhraňuje se proti němu. Pak si logicky musíme položit otázku, pro koho to vlastně chceme stavět, pokud o to mladší generace nestojí. Zbývá tak vysvětlení o naplnění vyššího poslání, přesvědčení o vlastní pravdě, splnění snu, postavení pomníku...

Kdo nám dává tu moc rozhodovat a měnit věci, které jsme zdědili a za jejichž další osud cítíme zodpovědnost? Je to vzdělání, zkušenost, stáří, postavení, úřad, mládí, pokora, entuziasmus, zákony, nebo něco jiného? Od všeho kousek. K tomu je důležité přidat jistou potřebnou míru vkusu, citu a taktu. Ale určitá pravidla vzniklá na základě konsensu platit musí. Ať je to zákon,

obecní vyhláška nebo mezinárodní úmluva. S tím by měl jít ruku v ruce určitý silný myšlenkový názor a postoj. Pravidla ale není možné měnit během hry, podle toho, jak se hodí, či nehodí. Stejně jako není možné kázat pravdu a přitom žít ve lži. A s dostavbou Malostranské radnice mám pocit, že zde cosi skřípe. Pro stejná pravidla, která podobné věci neumožňují, se hledají mezery, jež by to umožnily. Celý tento křehký systém je tak najednou účelově relativizován, že někdy může platit, jindy nemusí. Je to jako v celé dnešní společnosti.

A co když se nástavba realizuje?

Pak navrhuji vytvořit při Magistrátu hlavního města Prahy sbor expertů pro zkrášlování památek. Odůvodněním bude zvýšení turistického ruchu a atraktivity města, publicity památek i zvýšení zájmu veřejnosti. Jako podklad budou sloužit historické veduty, Langweilův model, staré pohlednice a fotografie. Dohledávání starých plánů nebude nutné, to by celou záležitost jenom protahovalo a komplikovalo. Výsledkem práce expertů bude podrobná dokumentace, kde a jak se dá která památka vylepšit. Součástí by měla být i dopředu připravená prezizační argumentace, jak se vyhnout případné kritice. V příloze bude obrázek historického stavu.

Bavíme se stále jen o konkrétní stavbě a o Praze. Co ostatní části republiky?

Po odsouhlasení nástavby Malostranské radnice by měl být pro „zbytek“ republiky zřízen obdobný sbor expertů při ministerstvu kultury. Zde budou vytipovány zejména hradní zříceniny, které se dají dostavět. Konec konců, typologicky se přece jedná o hrad a na pořádný hrad patří pořádná střecha.

Teď však trochu vážněji. Praha je svým způsobem stát ve státě a památková péče zde funguje trochu odlišným způsobem. Ale památková péče není jen věcí Prahy a nejvýznamnějších hradů a zámků. Je to především vztah k vlastní historii a kultuře, který by měl být pěstován a živen od nejmladší generace. Je to i vztah ke zdánlivě obyčejným věcem, kterými jsme obklopeni a dotýká se každého z nás. Bez tohoto vztahu nebude moci státní památková péče úspěšněji fungovat. Nemůže to být záležitostí přepjatého estétství, ale každodenní práce vycházející z jasného, srozumitelného principu a z prostých maličkostí.

Chcete závěrem dodat něco na svoji obhajobu?

Problém dostavby Malostranské radnice není skutečný problém památkové péče. Zjevil se znenadání a nečekán jako ledová kra před Titanikem. Dodnes se řada méně informovaných lidí domnívá, že to snad nemůže být ani myšleno vážně.

Trvám na tom, že dostavba věží je neobhájitelná památkářské estétství a nemá s památkovou péčí nic společného. Úvahy o tomto záměru by měly skončit v análech akademických diskusí. Schválením toho záměru ztratí státní památková péče další ambice stát se seriózním samostatným oborem.

Děkuji za rozhovor.